

Innspill til forskningsprioriteringer Statsbudsjettet 2027

Norges behov for økt konkurransekraft, samfunnssikkerhet, bærekraft og trygghet fordrer at vi investerer i systematisk, anvendt forskning og teknologiutvikling som tas raskt i bruk og løser vanskelige samfunnsutfordringer. Det krever et nasjonalt forskningsløft.

Forskningsinvestering må trappes opp til 1,25% av BNP innen 2030

Norges utfordringer er tydeliggjort i bl.a. Perspektivmeldingen og i de geopolitiske diskusjonene. Våre naboland Finland, Sverige og Danmark øker forskningsinvesteringene kraftig frem mot 2030 for å løse sine utfordringer. Likedan foreslår EU-kommisjonen å doble investeringene i forskning og innovasjon, begrunnet i Europas behov for å samarbeide mer om å bli mer konkurransedyktig, mindre karbonavhengig og tryggere samfunn. Norge har enda større omstillingsbehov enn Europa, og satsning på forskning og innovasjon er avgjørende. Sammenhengen mellom forskningsintensitet og evnen til å styrke konkurransekraften er veldokumentert.

De kommende årene blir avgjørende for hvordan vi møter dagens løpende utfordringer og for hvilket samfunn vi overlater til kommende generasjoner. Norges økonomiske og sosiale situasjon gir oss enda mulighet til å greie å ta samfunnet vårt gjennom det grønne og digitale skiftet til et bærekraftig, inkluderende og trygt samfunn med høy verdiskaping, effektivitet og produktivitet. Investeringen i forskning og innovasjon må styrkes og brukes målrettet og effektivt, utløse større forskningsinvesteringer i næringslivet og bidra til fortsatt å bygge samarbeid som utløser store forskningsmidler fra EU, samt gir tilgang til den beste forskningen i Europa.

Skal vi ivareta fremtidige generasjoner og holde tritt med våre naboland, må Norge investere tyngre i utfordringsdrevet forskning, både for offentlig og privat sektor. Offentlig investering i forskning må trappes opp fra 0,95% i 2026 til 1,25% av BNP innen 2030 og slik utløse forskning for grønn, digital og rettferdig omstilling, forsvarsevne og samfunnssikkerhet, samt utløse næringslivets investering i forskning og innovasjon. Det gir en styrking på i størrelsesorden 16 mrd. Kr (2026-kroner) ut over foreslått bevilgning for 2026 på 51,3 mrd kr, en samlet årlig økning i størrelsesorden 4 mrd.kr (ut over prisvekst) til 2030. Departementer som investerer lite i forskning, må særlig trappe opp sine forskningsbevilgninger innen 2030 for å nå sektorens og Stortingets mål.

Norge må styrke anvendt forskning for å greie den vanskelige teknologiutviklingen og bygge beste kunnskap for nullutslippssamfunn, samfunnssikkerhet, verdiskaping og konkurransekraft.

Staten investerer ca. 51,3 mrd. kr i forskning (2026). I tillegg kommer anslagsvis ca. 3,8 mrd.kr. som benyttes til SkatteFUNN.

En synkende andel, ca. 1/5 av de samlede statlige forskningsbevilgningene, konkurranseutsettes gjennom Forskningsrådet. Denne andelen må økes til 30% og økningen må innrettes mot å løse de vanskeligste samfunnsutfordringene. Forskningsrådets utlysninger må i større grad understøtte langsiktig, tematisk og mulighetsskapende forsknings- og teknologiutviklingssamarbeid mellom dem som kjenner utfordringene på pulsen og forskningsmiljøene. Forskningen må gis tydelige mål.

Bevilgningene fra sektordepartementene til Forskningsrådets virkemidler for næringsrettet og samfunnsrettet anvendt forskning, må styrkes. Vi mener at en større andel av offentlige forskningsmidler innen samferdsel, helse og omsorg, forsvar og samfunnssikkerhet må utlyses i åpen konkurranse og rettes mot tverrfaglig og tverrsektoriell forskning for å løse de vanskelige utfordringene. Sivil og uavhengig forskningssektor må bidra mer til forsvarssektoren og samfunnssikkerhet.

Norsk næringsliv mobiliserer lite egne midler til forskningsinvesteringer. På tross av sterk vekst i de statlige bevilgningene til næringslivets FoU, i all hovedsak gjennom SkatteFUNN, har Norge iflg SSB ikke lykkes med omstilling til næringer med høy FoU-intensitet, som er dokumentert avgjørende for økt konkurransekraft, vekst og verdiskaping.

Departementene må oppfordres til å benytte Statens Forskningsavtale (SSA-F) ved utlysning av FoU-oppdrag. Merverdien som skapes ved å legge Forskningsavtalen til grunn, er forskningssektorens uavhengighet og kvalitetssikring, samt evne til å bruke data og resultater fra oppdragsforskningen til å bygge fellesgoder i form av en tynge og mer langsiktig kunnskapsbase som er tilgjengelig for andre. Forskningsinstituttene kobler ofte erfaringer fra arbeidet med oppdragsforskningen inn i utvikling av bidragsprosjekter som finansieres av Norges forskningsråd, EU og andre kilder, og vice versa. Vitenskapelig publisering som kommer ut av samarbeids- og oppdragsprosjekter er også en del av forskningsinstituttens samfunnsoppdrag, som gjør at kunnskapen spres.

For å finansiere Stortingets prioriteringer, må en benytte virkemidler som er dokumentert effektive og treffsikre og som kommer hele samfunnet til gode ved å utløse ytterligere finansiering og spredning av forskningsresultater. Virkemidler som treffer mindre effektivt må endres. Åpen konkurranse om forskningsmidler sikrer kvalitet og relevans i forskning. Samarbeid mellom de som eier utfordringene og forskningsmiljø gjør at forskningen tas raskt i bruk og at kunnskapen spres og utvikles videre.

SkatteFUNN-ordningen er den eneste rettighetsbaserte FoU-støtten, beregnet til 3,8 mrd kr i 2026. Statistikk viser at bedriftene øker ikke sine samlede innkjøp av FoU, men bruker den statlige støtten i SkatteFunn primært (80%) til internt utviklingsarbeid. Helene Ulltveit-Moe, som var med og utviklet ordningen i sin tid, har uttalt at den ikke lenger treffer formålet, den savner effekt i makro (samfunnseffekt) og det bør vurderes å spisse eller målrette ordningen, for eksempel mot grønn omstilling¹. Vi mener at SkatteFUNN-ordningen kan gjøres mer treffsikker, gi mer samfunnseffekt i form av innovasjonshøyde og spredning av generisk kunnskap og utløse mer egenfinansiering fra bedriftene.

Forskningsinstituttens utstrakte samarbeid med næringsliv og andre brukere av forskningen og deres spesialisering mot tema snarere enn fagdisiplin, gjør dem godt egnet til å levere FoU for nødvendig omstilling i norsk næringsliv og offentlig sektor. Forskningsinstituttens arbeidsform er uavhengig og tillitsfullt samarbeid med bedrifter, offentlige virksomheter og forskningsmiljø på tvers av sektorer og nasjonale grenser. Norske forskningsinstitutter er ideelle stiftelser eller ideelle aksjeselskaper som mottar svært lav grunnbevilgning (ca 10%) sammenlignet med institutter ellers i Europa (20%-50%). Til sammenligning har norske universiteter og høyskoler et grunnbevilgningsnivå som ligger på topp i Europa. Iflg OECD betyr dagens lave grunnbevilgning til norske forskningsinstitutter "lost opportunities" for Norges innovasjonskraft.

FFA foreslår at:

- Offentlig investering i trappes opp fra 0,95% i 2026 til 1,25% av BNP innen 2030, for å utløse forskning for grønn, digital og rettferdig omstilling og samfunnssikkerhet i offentlig virksomhet og ikke minst i næringslivet. Departementer som investerer lite i forskning i 2026, trapper opp sine bevilgninger til 1,0% i 2027.

¹ ["Forskningssamtalen"](#), Forskningsrådet, oktober 2024

- Offentlige bevilgninger til FoU i næringslivet må være treffsikre, effektive, sikre forskningshøyde og utløse finansiering fra bedriftene selv.
- Vurder SkatteFUNN-ordningen:
 - Innfør incentiver for å øke samarbeid om FoU, feks ved å øke fradrag/tilskudds-prosentsen der bedriften samarbeider med et norsk forskningsmiljø. Reduser fradrag /tilskuddsprosentsen for prosjekter uten samarbeid
 - Øk fradrag/tilskuddsprosentsen for nye selskaper i SkatteFUNN-ordningen for å senke terskelen, feks de første 3 år
 - Innfør en øvre grense for hvor mange år et selskap kan motta støtte fra SkatteFUNN
 - Øk fradrag/tilskuddsprosentsen for prosjekter på prioriterte tema, som grønn omstilling
 - Oppretthold det samlede volumet i tilskudd til næringslivets FoU. Hvis bruken av SkatteFUNN (proveny-effekten) reduseres som følge av justeringer i ordningen, bør det omfordres til Forskningsrådets tildelinger til FoU-prosjekter i næringslivet, i hovedsak gjennom IPN-ordningen eller SFI-ordningen.
- Forskningsrådets utlysninger må understøtte langsiktig, tematisk og mulighetsskapende samarbeid mellom dem som kjenner utfordringene på pulsen og forskningsinstituttene som bidrar med kunnskap. Samarbeidsvirkemidler må tas i bruk på flere samfunnsområder både i næringslivet og i offentlig sektor, slik at en bygger relevant forskning som tas raskt i bruk og som spres i samfunnet.
- Større andel av offentlige forskningsmidler innen samferdsel, helse og omsorg, forsvar og samfunnssikkerhet må utlyses i åpen konkurranse og rettes mot tverrfaglig og tverrsektoriell forskning. Sivil forskningssektor må bidra mer til forsvarssektoren, til samfunnssikkerhet og beredskap
- Norge må sikres tilgang til, og fortsette å delta i det store forsknings- og innovasjonssamarbeidet med Europa og ivareta nasjonal strategisk kapasitet slik at en er konkurransedyktig i Europas forskningsprioriteringer og henter hjem forskningsresultater og forskningsmidler fra Horisont Europa.
- Forskningsinstituttene grunnbevilgning økes mot europeisk nivå og økningen øremerkes forskning- og teknologiutvikling for prioriterte samfunns mål.

Vi utdyper gjerne forslagene og ønsker lykke til med budsjettarbeidet!

Vennlig hilsen

Lars Andresen
Styreleder FFA

Agnes Landstad
Daglig leder FFA

Forskningsinstituttene Fellesarena organiserer de 33 selvstendige forskningsinstituttene som fyller kriteriene for grunnfinansiering fra Forskningsrådet, til sammen 7500 årsverk og 14 mrd kr i årlig omsetning, derav 1,9 mrd kr fra utlandet. Norge har i sin instituttsektor et velfungerende apparat for anvendt, tverrfaglig og målrettet forskning. Forskningen er innrettet mot samfunnsutfordringene og bidrar til konkurransekraft, innovasjonsevne og omstilling i næringsliv og offentlig sektor. Forskningsinstituttene er forsknings- og innovasjonspartnere for bedriftene og akseleratorer for omstilling i samfunnet.